

REDOGÖRELSE

norden

Nordisk Ministerråd

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Tel +45 3396 0200
Fax +45 3396 0202
www.norden.org

Det nordiska kultursamarbetet i en ny tidsålder

24 oktober 2006

Mål för det nordiska kultursamarbetet

Det nordiska kultursamarbetet har som övergripande målsättning:

- Att främja en mångfald av kulturuttryck:

Kultursamarbetet under Nordiska ministerrådet skall bidra till att främja och värna om en mångfald av kulturuttryck i Norden samt att främja och förstärka den nordiska dimensionen i ländernas kulturliv.

- Att främja rörlighet för konstnärer och deras verk:

Det skall finnas goda förutsättningar för mobilitet både för individer, grupper och kulturprodukter.

- Att främja kvalitet och konkurrenskraft i nordisk konst- och kulturliv:

Det nordiska kultursamarbetet skall förstärka och utveckla den kulturella och konstnärliga verksamheten i hela Norden. Det nordiska kultursamarbetet skall resultera i att kultur och konst från de nordiska länderna skall vara tillgänglig i Norden och få ökad genomslagskraft hos publiken och internationellt.

- Att fungera som en kompletterande insats till länderna kulturliv.
- Att ta speciell hänsyn till de självstyrande områdena och de speciella strukturella förutsättningar för det kulturella samarbete som gäller mellan de självstyrande områdena och det övriga Norden.

Med tanke på dessa övergripande målsättningar önskar Nordiska ministerrådet att ge kultursamarbetet en ny dynamik. De nordiska kulturministrarna beslöt därför i 2005 att genomföra en strukturreform som träder i kraft i sin helhet i 2007.

Syftet med den nya samarbetsstrukturen är att det nordiska kultursamarbetet skall bli mer flexibelt och öppet för nya arbetsformer, samt att det lättare skall kunna svara på de utmaningar som kulturlivet i Norden står inför i dag, både nationellt och internationellt. Det nordiska kultursamarbetet kommer också i större grad vara förankrat i kulturmiljöerna på nationell nivå och samspela med de insatser som görs nationellt.

Ny struktur som bygger på program

Det nordiska kultursamarbetet håller med detta på att gå in i en ny tidsålder. Kultursamarbetets strukturer reformeras och finansieringen skall gå mer direkt till kulturfältets aktörer. Merparten av de nuvarande 20 nordiska kulturinstitutionerna och – kommittéerna avvecklas och de medel som då frigörs, bland annat från administration, allokteras till tidsbundna samarbetsprogram och – projekt. Samtidigt kommer den nya organisationen med färre institutioner och kommittéer men större program bidra till att göra det nordiska kultursamarbetet mer översiktlig, användarvänlig och synlig.

Den markanta ändringen är att det nordiska kultursamarbetet indelas i framtiden inte längre i sektorer enligt konstart eller förmedlingsätt. Istället inrättas tematiserade, tidsbundna program, som kan täcka hela eller klart definierade delar av kulturfältet. Detta är en logisk följd av ett en allt större del av kulturlivet arbetar i tvärkonstnärliga konstellationer och i ständigt föränderliga nätverk. Genom att inte definiera sektorer utan målsättningar och problemställningar kan det nordiska kultursamarbetet breddas och fördjupas och också nå ut till nya nätverk.

De nya programmen styrs genom 3-åriga handlingsplaner, som fungerar som vägledande dokument med politiska signaler. Handlingsplanerna skall användas för att uppnå övergripande mål och de fungera som ett verktyg för att initiera dialog mellan den politiska nivån och fältet. Handlingsplanerna skall innehålla övergripande mål och prioriteringar, förslag till åtgärder samt kriterier för utvärdering.

Lansering av programmen 2007

Det etableras tre nya program som lanseras i hela Norden. Programmen har en egen budget och kriterier som måste uppfyllas för att man skall kunna ansöka om medel:

Nordiskt dataspelsprogram

En ny stor satsning är Nordiskt dataspelsprogram. Programmet skall stimulera den nordiska dataspelsbranschen till att producera ökad kvalitet och ett större utbud av nordiskt producerade dataspel för barn och unga. År 2007 är budgetramen 12 miljoner DKK.

Mobilitets- och residensprogram

Mobilitets- och residensprogrammet är en väsentlig del av den nya strukturen för det nordiska kultursamarbetet. Mobilitet för konstnärer och kulturaktörer, nätverksbyggande och konstnärsresidenser är programmets satsningsområden. Programmet kommer att öppna många flere dörrar för konstlivet i och utanför Norden och bidra till att förstärka kulturaktörerna. År 2007 är budgetramen 11 miljoner DKK.

Program för nordiskt konst- och kultursamarbete

Konst- och kulturprogrammet är ett tvärsektoriellt ramprogram, som är öppet för alla konstformer med tydlig ett element av utveckling och innovation. Konst- och kulturprogrammet är öppet för professionella konstnärer, producenter och kulturaktörer från alla sektorer inom konst och kulturfältet inklusive kulturarvsområdet. Konst- och kulturprogrammet består av två moduler, en för produktionsinriktad verksamhet och förmedling och en för kompetensutveckling, kritik och kunskapsförmedling. År 2007 är budgetramen 20 miljoner DKK.

För att koordinera och stöda programverksamheten och den nya strukturen etableras år 2007 en ny nordisk institution, Kulturkontakt Nord. Kulturkontakt Nord skall primärt arbeta med information och operativa uppgifter kopplade till administrationen av de nya programmen och andra uppdrag kopplade till Nordisk kulturforum. Kulturkontakt Nord kommer att ha följande huvudfunktioner: Information, rådgivning, behandling av ansökningar, rapportering och utvärdering.

Principen om armlängdsavstånd och styrningsdialog

Kultursamarbetet har en dubbel karaktär, å ena sidan är det ett samarbete mellan myndigheter i Norden, å andra sidan ett samarbete mellan fackliga/konstnärliga utövare och producenter i Norden. Det nordiska kultursamarbetet skall därför ha både politisk och konstnärlig relevans.

De nya programmen kommer att ha sakkunniggrupper, som är konstnärligt ansvariga i förverkligandet av programmen. Sakkunniggrupperna kommer att bestå av konstnärer, kulturarbetare och andra representanter för kulturlivet i Norden. Grupperna fungerar som armlängdsorgan för programmen (styrningsorgan). Grupperna tillsätts alltid för en tidsbegränsad period. Sakkunniggrupper skall säkra armlängdsprincipen i alla sammanhang där det utdelas medel till eller träffas beslut om vilka projekt som skall genomföras, och om innehåll i program och insatser, och i alla andra sammanhang där det träffas fackliga eller konstnärliga val.

Det nya nordiska kultursamarbetet bygger på dialog med hela kulturfältet och på en kontinuerlig diskussion om hur det nordiska kultursamarbetet skall utvecklas. Nordisk kulturforum är ett nytt dialogverktyg och den viktigaste mötesplatsen för att säkra en vidareutvecklingen av programmen och framtida initiativ för kulturmiljöerna i Norden. Nordisk kulturforum skall fungera som ett öppet forum och är inte som ett slutet organ med fast valda representanter. Nordisk kulturforum kan bestå av rådgivande konferenser, diskussioner, seminarier och paneler och andra former för en kontinuerlig dialog om det nordiska kultursamarbetets mål och medel.

Politisk och konstnärlig relevans

Kultursamarbetets viktigaste mål i perioden 2007–2009 är att implementera den nya strukturen och den nya arbetsformen och se till att den fungerar på ett ändamålsenligt sätt och att den stöder de mål som kulturministrarna har ställt för samarbetet. Den nya strukturen skall vara överskådlig och brukarvänlig och minimera de överlappningar som finns i förhållande till Nordiska kulturfonden och nationella organ och myndigheter. Dialogen med fonden har börjat och det är väsentligt att den fortsätter i framtiden. Helheten bör ses som ett samspel mellan bredd, flexibilitet och koncentration: Ju mer "öppen och bred" fonden är i sin verksamhet, desto mera kan ministerrådet koncentrera sin verksamhet mot tidsbegränsade teman samt särskilda målgrupper och prioriteringar.

Den nya strukturen för kultursamarbetet med nya tidsbundna program som huvudkomponenter är enkel, översiktlig och flexibel. Programmen är planerade som ramprogram och styrs i princip av två faktorer eller processer:

- å ena sidan politiska prioriteringar, i de 3-åriga handlingsplanerna som ger signaler till programmen om fokus och prioriteringar på ett överordnat plan,
- å andra sidan förslag och initiativ från kulturfältet, representerade både vid mötesplatsen Nordisk kulturforum, och inte minst genom de

ansökningar och projektidéer som lämnas in till programmen från kulturfältet i hela Norden.

Ramprogrammen ger aktörerna ett tydligt handlingsutrymme för att utveckla sina projekt med utgångspunkt i programmens prioriteringar och ekonomiska ramar. Eftersom det inte opereras med konstsektorer eller kvoter, är programmen öppna för initiativ från hela Norden. Det är aktörernas aktivitet som formar programmens konkreta innehåll och de enskilda projektens arbetssätt.

Under reformprocessen har det förekommit oro både i den konstnärliga och politiska miljön då man inte med säkerhet kunnat veta vad som skall ersätta den struktur som avvecklas. Under utvecklingsarbetet har de nationella ministerierna arrangerat ett flertal dialogmöten med konstfältet. Samtidigt har Nordiska rådet varit tätt informerad om hur reformarbetet framskrider. Dialogen följs nu upp i en kommunikationsstrategi, som svarar på en tilltagande, generell efterfrågan på information om strukturreformens konkreta betydelse och innehåll.

Hela Norden skall vara med

Det nordiska kultursamarbetet är en viktig grund för hela det nordiska samarbetet. Genom den samhörighet och förståelse för olikheter som skapas genom kulturutbytet knyts Nordens invånare tätare tillsammans. Kulturministrarna har speciellt lagt vikt på att integrera de självstyrande områdena, icke-skandinaviska språken och de nuvarande kulturhusen och -instituterna i reformprocessen. Kulturministrarna har tillsatt två policygrupper för att se på följande problemställningar:

- hur de självstyrande områdena och de icke-skandinaviska språkgrupperna även i framtiden skall kunna delta på lika linje i det nordiska kultursamarbetet,
- vilka utvecklingsmöjligheter de nordiska kulturhusen och -instituterna bör ha inom den nya strukturen.

Arbetet har pågått parallellt med utvecklingen av de nya programmen på kulturområdet. Gruppernas slutsatser är i korthet följande:

- I kulturministrarnas 3-åriga handlingsplaner bör det som klara signaler till sakkunniggrupperna finnas hänvisningar till att de nya programmen skall ta hänsyn till de självstyrande områdenas och de icke-skandinaviska språkbrukarnas särskilda strukturella situation.
- De nordiska kulturhusen och -instituterna bör stärkas så att de kan fungera som en stödjepunkt för det nordiska samarbetet. Kulturhusen och -instituterna bör fungera som lokala kulturkontaktpunkter i den nya strukturen. En förstärkning av personalresurserna vid husen och instituten kommer att säkra att invånarna i de självstyrande områdena och de icke-skandinaviska språkområdena skall kunna få vägledning och stöd i sin egen region och på sitt eget språk.
- Deltagande från kulturlivet i de självstyrande områdena i Nordisk kulturforum och i relevanta konferenser och seminarier måste säkras.
- Deltagande på samma villkor som länderna i dataspelsprogrammet, i mobilitets- och residensprogrammet samt i konst- och kulturprogrammet måste vara en naturligt utgångspunkt.

- Mobilitetsstödet till personer och nätverk kommer att vara av stor betydelse för de självstyrande områdena och erbjuda möjligheter till aktivt nätverksbyggande som stärker de självstyrande områdenas kontakter till hela Norden.
- Mobilitetsprogrammet för personer tar hänsyn till extra stora resekostnader.
- Sakkunniga i programmen skall vara speciellt uppmärksamma på att aktörer från de självstyrande områdena skall kunna delta i det nordiska kultursamarbetet.
- Representanter från de självstyrande områdena bör ha rösträtt på samma linje med andra i styrelsen i Kulturkontakt Nord, i sakkunniggrupperna etc.

Förslagen följs upp i kulturministrarnas handlingsplan för 2007–2009, samt i budgeten för 2007. De nordiska kulturhusen och -instituterna stärks alla med en tjänst, som skall öronmärkas till att bygga kontakt mellan den aktuella regionen och det nordiska kultursamarbetet, ge råd och vägledning på respektive språk till aktörer i respektive region och bidra i arbetet med att utveckla programmen.

Dialogen med Nordiska rådet

Arbetet med strukturreformen har pågått i flera år, mest intensivt de senaste två åren. I hela denna period har Nordiska ministerrådet fört en dialog med Nordiska rådets kultur- och utbildningsutskott. I den sista fasen av arbetet, där helheten och dess komponenter fick konkret form, har ministerrådet haft stor nytta av den konstruktiva och nyttiga dialogen med utskottet. Det är kulturministrarnas önskan att denna dialog skall fortsätta i framtiden, när nya handlingsplaner skall utformas och programmen skall vidareutvecklas.